

door de tegenstanders der Concept-acte werden aangevoerd:

Voor al drie bedenkingen zijn het, die naar zinniger beweten dit ten ernstigste ontraden en ook op de Synode werden te berde gebracht.

a. De Vrije Universiteit is een stichting van particuliere personen en staat noch met de Ned. Geref. Kerken noch met eenige andere Kerk in rechtstreeksch verband. En nu wordt toch in een Concept-acte, welke handelt over een vereeniging van Kerken, aan een stichting van particuliere personen de cereplaat gegeven, en wordt zelfs de vereeniging der Kerken van het erkennen en aanvaarden der stichting afhankelijk gemaakt. En de Christ. Geref. Kerk wordt gedwongen, om hare eigene inrichting op te offeren voor de stichting eener particuliere vereeniging, welke wel den naam van Universiteit draagt, maar in de werkelijkheid aan dien naam al zeer weinig beantwoordt.

b. Eene Universiteit, vooral indien zij uitgaat van particuliere personen, kan aan de vereenigde Kerken nooit genoegzaam waarborg geven voor de zuiver gereformeerde en waarlijk godrechtelijke opleiding harer toekomstige dienaren. Artikel 14 der Concept-acte spreekt wel van medezeggenschap, dat de Directeuren der Vereeniging voor Hooger Onderwijs aan de vereenigde Kerken zullen bieden in de benoeming, de eventuele schorsing en het ontslag der Theol. professoren, en ook van toezicht op het onderwijs. Maar medezeggenschap is toch maar medezeggenschap, en onderscheidt dus dat ook anderen dan alleen de vereenigde Kerken wat te zeggen zullen hebben. Erger is nog, dat reeds bij het eerste conflict dit geheele medezeggenschap ontnomen kan worden. In dat geval zou de Kerk weer moeten opbouwen, wat zij zonder noodzaak had afgebroken. Of haar dat dan gelukken zou, is aan bedenking onderhevig. Daarbij is de opleiding van de dienaren des Woords voor de Kerk van zoo groote betekenis, dat de beste waarborg ook de verkieslijkste is.

c. Het universitaire leven, vooral in een groote stad, heeft voor alle studenten, maar inzonderheid voor die in de Theologie, ernstige gevaren. Wel kan niet beweerd worden, dat de voorbereiding voor de bediening des Woords aan een Universiteit op zichzelf ongeoorloofd en zondig is. Onze Vaders vertrouwden haar na de Reformatie alleen aan de Hoogeschoolen der Overheid toe. Maar men bedenkt, dat zij ook niet zoo vrij waren als wij, dat hunne Kerken in een gedwongen verhouding tot den Staat stonden, en dat zij dikwerf niet konden verkrijgen wat zij anders gaarne wenschten. Die opleiding aan de Universiteiten heeft dan ook menigmaal voor leeren en leven zeer wrege vruchten gedragen. Zullen wij dan, in grotere vrijheid ons verheugende, de Theol. School prijsgeven voor een Universiteit, die aan onze Kerk voor het behoud van de zuiverheid der leer geene genoegzame waarborgen aanbiedt, en door de plaats harer vestiging, Amsterdam, het toezicht op het leven der studeerende jeugd uiterst moeilijk maakt? De voordeelen eener universitaire opleiding worden daardoor opgevoerd, dat de Kerk aan hare School de wetenschap, voorzover zij die noodig heeft, gebruiken mag. Ook haar geldt het woord der Schrift: Alles is uwe. Laat ons daarom bij Assen blijven en het beginsel nooit prijsgeven, dat de Kerk haar eigene inrichting hebbe voor de kweeking van de herders der gemeenten.

Heel anders echter oordeelde de minderheid van deze zelfde Synode te Kampen.

Zoo spreken de voorstanders van het behoud der Theol. School. Maar er zijn anderen, die er geen bezwaar in zien, om voor de opleiding van de kerkedienaren gebruik te maken van een Universiteit, indien deze maar in een wel omschreven en goedgekeurd verband staat tot de Kerk. Op de Synode te Kampen waren er dan ook nog 17 stemmen, die met het voorstel: Littooy niet medegingen, en het oorspronkelijke 14de artikel der Concept-acte aannemelijk achtten.

Van deze 17 voorstanders der Concept-acte nu geeft de Commissie dit navolgende op als hun redebeleid:

a. De H. Schrift schrijft nergens voor, dat de opleiding van de bedienaren des Woords van de Kerk moet uitgaan. Onder het O. T. is Mozes opgevoerd aan Pharaos hof en daar gevormd voor het ambt, dat hij onder Israels volk te bedienen had. De Mozaïsche wet omschrijft wel de lichamelijke en zedelijke vereischten der priesters, maar spreekt niet van een enkel woord van een kerkelijke opleiding tot het ambt. De profetischen scholen waren geheel vrije vereenigingen, waar men zich toelegde op de beoefening van muziek en zang en misschien ook van de heilige schriften. De opleiding der Schriftgeleerden na de ballingschap was evenzo geheel privaat; beroemde Rabbinen verzamelden de leergierige jeugd om zich heen en vormden ze tot predikers en rechtsgeleerden. In het N. Test. worden de Apostelen wel door den omgang met Jezus zelf en door de uitstorting des H. Geestes bekwaamd tot hun ambt. Maar waar de ambtsdragers, herders en onderlingen, die toch bekwaamd moesten zijn om te leeren, hunne kennis moesten opdoen, wordt met geen enkel woord bepaald. En zamen staat wel uit de H. Schrift vast, dat de Kerk als zoodanig niet gescreven en niet verplicht is, om zelve de wetenschappelijke opleiding harer toekomstige dienaren ter hand te nemen.

b. De geschiedenis der Kerk leert dan ook, dat de wetenschappelijke opleiding meestentijds aan andere dan zuiver kerkelijke inrichtingen werd gezocht. Toen sedert de vestiging der Kerk wetenschappelijke opleiding meer en meer voor de dienaren behoefte en vereischte werd, zocht men die of eerst nog op de bestaande heidensche scholen, of bij beroemde bisschoppen, of ook in de allengs opkomende christelijke catechetscholen. Deze laatste werden of door private of door kerkelijke personen gesticht, maar daarom nog niet met kerkelijke opdracht of last. Zoo was het ook met de later sedert de zestiende eeuw ontstaande dom, cathedraal- en kloosterscholen. Hoewel in ruimer zin, evenals alle onderwijs, kerkelijk, d. i. binnen het gebied der Kerk staande, gingen deze inrichtingen toch niet alle rechtstreeks van de Kerk uit. Maar verschillende personen, nu eens bisschoppen, dan monniken, wilden zich aan het onderrecht der toekomstige geestelijkheid. Veel minder kerkelijk werd de opleiding nog met de stichting der Universiteiten sedert de 13de eeuw. De verlegging van de opleiding der geestelijken naar de Universiteiten was dan ook niet naar het hart van Rome. En op het Concilie te Trente stelde de Roomsche Kerkvergadering in de 16de eeuw vast, dat ieder bisschop een seminarium moest oprichten in zijne diocesis; een bepaling, waaraan langzamerhand gevolg werd gegeven.

De Protestantische Kerken maakten echter voor de wetenschappelijke vorming harer dienaren van de landsuniversiteiten gebruik. Wel bestond er hier te lande, toen de Hoogeschoolen nog niet waren gesticht of in de bestaande behoefte der Kerken nog niet konden voorzien, eenige kerkelijke opleiding, bestaande in „oefening door propositien“ zoowel van personen die niet gestudeerd hadden als van hen, die hun studie hadden volbracht (Dordsche Kerkorde-art. 8). Maar dit was juist geen wetenschappelijke, maar zuiver praktische opleiding. De wetenschappelijke studie zocht men aan de publieke, van de Overheid uitgaande Hoogeschoolen. Van theol. scholen bediende men zich slechts daar, waar men van de landschoolen geen gebruik maken en tot het stichten van eigen Universiteiten niet geraken kon, zoals bijv. in Frankrijk. Maar door de gansche Protestantische Christenheid heen waren Universiteiten regel, en theol. seminaries uitzondering.

Eerst in deze eeuw is daarin verandering gekomen. De Universiteiten zijn meer en meer van al hun zelfstandigheid beroofd, tot organen van den Staat gemaakt, aan den invloed der Kerk onttrokken, en door het ongelooft beheerscht. Vandaar dat vele Kerken, vooral de vrije Kerken, tot het stichten van theol. scholen zijn overgegaan. Maar ook zelfs bij deze scholen is de verhouding nog zeer verschillend, waarin men ze tot de Kerk gesteld heeft. Sommige zijn door de Kerk rechtstreeks gesticht; zij worden uit haar collecten onderhouden; de professoren rechtstreeks door de algemeene Synode benoemd; de examens door kerkelijke Curatoren afgenomen. Maar andere theol. scholen staan onder toezicht van een Bestuur van Directeuren, dat de professoren benoemt, terwijl de Alg. Synode slechts het recht van goed- of afkeuring heeft; het Bestuur van Directeuren wordt of door de Alg. Synode of door de leden der Vereeniging of door zichzelf verkozen. Ook de geschiedenis leert niet, dat de Kerk altijd eene eigene inrichting tot opleiding harer dienaren moet hebben.

c. Wij mogen zelfs nog verder gaan. Eene Kerk, die hare roeping verstaat, kan den duur met een Seminarie of Theol. School niet tevreden zijn. De verhouding, waarin de Openbaring tot de wetenschap staat, eischt een Universiteit. Die verhouding verschilt, al naar gelang men het verband verschillend denkt tusschen de eerste en de tweede schepping. Naar gereformeerde belijden nu is de herschepping geen volstrekt nieuwe schepping, die onvereenigd en onoverwintbaar naast en tegenover de eerste schepping blijft staan, maar eene herschepping van wat door de zonde verworpen, eene hervorming van wat in den val misvormd werd. God heeft de wereld, en in die wereld ook de wetenschap, liefgehad; en daarom is ook Christus gekomen, niet om die wereld te verdoerven, maar om ze te behouden en zalig te maken. Gelijkt de Kerk niet is van de wereld, maar toch in haar ingaat en juist midden in die wereld bewaard wordt van den boze; gelijk het Koninkrijk Gods uit de hemelen is, maar toch als een zuurdesem alle koninkrijken der aarde doordringt; zoo blijft ook de Openbaring niet geïsoleerd naast de wetenschap staan, maar zoekt verband met haar en werkt vernieuwend op haar in. Althans die is de oorsprong. Alle vernieuwing is pantheïstisch. Maar het gereformeerde Theïsme belijdt, dat God wel oneindig verheven is boven, maar toch met zijn wezen tegenwoordig is in al het geschapene; dat het Goddelijke en het menschelijke, het hemelsche en het aardse, niet onverscheidbaar naast en tegenover elkander blijven staan, maar zonder vermenigving, op de nauwste wijze vereenigd worden; en dat dus ook de Openbaring niet in eigen kring zich terug trekt, maar zonder zichzelf te verliezen verbinding met de wetenschap zoekt.

En voorts:

Inderdaad is dan ook de wetenschap der Openbaring, dat is de Godgeleerdheid, niet zonder hulp van de menschelijke wetenschappen ontstaan. In ruimen zin kan men ook de kennis Gods bij Profeten en Apostelen Godgeleerdheid noemen. Maar die kennis is toch in de H. Schriften niet vrucht van menschelijke nadenken, maar van openbaring; niet van reflexie maar van inspiratie. De waarheid is daar nog niet door het denkend bewustzijn heengegaan, nog niet in afgetrokken begrippen omgast, nog in geen logisch samenhangend stelsel geordend; maar als bij aanschouwing, onmiddellijk gegrepen en in de concrete vormen van historie en profetie, van lied en spreuk, van brief en visioen nedergelegd. De Godgeleerdheid in engeren en meer eigenlijken zin is in de Christelijke Kerk allengs opgekomen, met behulp van de aardse wetenschappen, die onder de leiding en algemeene werking van Gods Geest in Griekenland en Rome waren ontstaan en tot op den huidigen dag mede den grondslag vormen van onze ontwikkeling en beschaving. Niet allereerst uit behoefte, om dienaren der Kerk te kweeken, maar uit den drang om tegen de Heidensche wetenschap de Christelijke over te stellen, is de Godgeleerdheid geboren. Wel een bewijs, dat deze nog eene andere taak heeft dan de opleiding van toekomstige Bedienaren des Woords; dat het Christendom ook een roeping heeft tegenover de wetenschap.

De Godgeleerdheid kan dan ook nu nog niet zijn, wat zij weeten moet en niet aan hare roeping beantwoorden, wanneer zij van de wetenschap zich afzonderd en tot eigen gebied zich beperkt. Zij heeft geen rust, voordat zij eene plaats in midden harer zusteren in de Universiteit heeft ingenomen. Wel is zij, evenals de Kerk en het Godsrijk, iets gansch bijzonders en eigenaardigs; eene zelfstandige wetenschap, met een eigen beginsel, voorwerp en doel, ja meer nog, zij is een heilige wetenschap. Maar heilig is zij, niet afgescheiden; rein en onbesmet zich bewarende, geeft zij zichzelf toe dat ook zij is niet uit de wereld, ook niet uit de wereld van het menschelijk denken, maar zij sluit evenmin achter een hoog opgetrokken muur des afscheids van die wereld zich af. Zij doet als Jezus, die uit den hemel, toch in deze wereld is neergedaald, die afgescheiden van de zondaren, toch met hen gemeenschap zoekt, om hen te behouden en zalig te maken.

Zoo, opgenomen in den kring der Universiteits wetenschappen, kan de Godgeleerdheid ook eerst hare taak vervullen in betrekking tot de opleiding van de aanstaande dienaren der Kerk. Want die dienaren hebben immers het woord te brengen niet aan menschen, die in cellen, kloosters en woestijnen zich hebben afgezonderd, maar aan menschen die midden in het gewoel der wereld leven en lijden. Aan allerlei rangen en standen, aan rijken en armen, aan beschaafden en onbeschaafden, aan wijzen en eenvoudigen moet het Evangelie worden verkondigd; en aan ieder in zijne taal en naar zijne behoefte. De prediker des Evangelies moet

den Joden een Jood, den Grieken een Griek, en allen alles worden, opdat hij er eenigen behouden mocht. En voor de opleiding tot die taak is een Seminarie of eene Theol. School niet voldoende en niet geschikt. Een Seminarie is naar het hart van Rome, dat in den priester een „geestelijke“ ziet, een uitsluitend kerkelijk persoon, afgescheiden van de wereld en daarom aan het coölbataat onderworpen. Kloosterachtige opvoeding en klerikale opleiding zijn daar geheel op haar plaats. Maar het gereformeerde Protestantisme wil iets anders; het ziet in de bedienaren des Woords geen „geestelijken“ maar menschen, wien niets menschelijks vreemd is, die echter alles heiligen door het woord van God en door het gebed. Het kan daarom ook bij eene Theol. School niet blijven staan, maar streift krachtens zijn beginsel naar een Vrije Christelijke Universiteit.

Dat dan ook zulk eene Christelijke Hoogeschool ongeoorloofd of ook niet dringend noodig zou wezen, durft schier niemand beweren. Maar in de praktijk deinst men terug, of willen althans naast de Vrije Universiteit nog de Theol. School laten bestaan. De kleinheid der kracht maakt echter het instandhouden van twee zulke kostbare inrichtingen ondoenlijk. En al is de Vrije Universiteit nu nog maar eene Universiteit in naam, verdeling of ontrekking der aanwezige krachten nu daarom juist te minder kunnen worden verantwoord.

Door cursiveering veroorloofden wij ons, op enkele zinsneden nader de aandacht te vestigen.

We voegen hier niets aan toe, dan alleen de opmerking, dat in 1889 zóó gedacht werd, niet alleen door alle dolerende kerken, maar bovendien door zeventien leden van de Synode der Christelijke Gereformeerde kerk te Kampen.

Uit de Pers.

In de Friessche Kerkbode heeft Ds. J. D. van der Munnik dit principieele schrijven als ingezonden stuk geplaatst:

Hooggeachte Redactie!

In het jongste nummer van *De Basuin* schreef Prof. Wielenga onder het opschrift „De Kerken of de Vereeniging“, een stukje, dat de aandacht verdient en o. i. niet onverschillen mag blijven. De bedoeling van dat stukje is, het nog altijd hangende geschil inzake de Opleiding, met juistheid te precisieren.

Daarom wijst de geachte Schrijver eerst aan, waarom het niet gaat.

Het gaat, zegt hij, „niet om de vraag, of de Theol. vorming der a. s. leeraars zal staan bij Dr. Kuiper of Dr. Davinck.“ Natuurlijk niet. Ook gaat het, zoo vervolgt hij, „niet tusschen de Theol. School en de Vrije Universiteit of hare Theol. Faculteit in beider huidige vorm van bestaan.“ We verstaan hieruit, dat dus ook Prof. W. in den vorm van bestaan der Theol. School wel zoodanige wijziging mogelijk acht, dat samen-vloeiing met de Vrije Universiteit daardoor althans niet wordt uitgesloten.

Zelfs de geveerde „Maccoviaansche richting“ is zegt hij verder, — en we vernemen ook dat met genoegen — slechts een bijkomende kwestie, die de hoofdkwestie niet raakt.

Welke dan die hoofdkwestie eigenlijk is? Prof. W. schrijft: „Het staat en gaat tusschen de Kerken zelve en de Vereeniging voor H. O. op Geref. grondslag. Elk voor zich vraagt het beslissende zeggenschap over de Theol. Professoren, die met de Opleiding zijn belast. De Vereeniging meent voor hare School en Professoren dat zeggenschap te moeten handhaven. De Kerken eischen hetzelfde voor zich op met niet minder kracht en klem.“

Zoo — zegt Prof. W. — staat de kwestie. In den grond, zoo behoort hij verder, dezelfde kwestie, die in vroeger eeuw bestond tusschen de Geref. Kerken en de Hoogeschoolen der Overheid, in welk geschil toen de Overheid triumfeerde, tot groote schade der Kerken.

Aan het slot wordt de betuiging nog eens herdacht: „Zoo staat de kwestie, op en top, helder en klaar.“

Wanneer nu een man als Prof. Wielenga dat zegt, en vooral wanneer hij het zoo stellig zegt, zoo men het wel haast moeten gelooven.

En wat is heel die Opleidingskwestie dan toch eenvoudig!

In de Kerken zelve geen geschil. Zij weten wat zij willen en eischen het beslissende zeggenschap over de Theol. Professoren voor zich, op met kracht en klem. Slechts bestaat er in den lande een zekere „particuliere“ Vereeniging, die dat beslissende zeggenschap over de Theol. Professoren aan de Kerken betwist.

Beiderzijds is alzoo, naar deze voorstelling, positie genomen, zoodat het nu alleen maar gaat om de vraag, of men voor of tegen de Kerken partij kiezen zal.

Tegen deze voorstelling van het hangende geschil meenen wij met alle bescheidenheid, doch ook met allen ernst te moeten opkomen.

Immers zóó staat de kwestie niet.

Nimmer nog is, zoover wij weten, hetzij van de zijde der Vereeniging voor H. O., hetzij van de zijde der Kerken, een officiële uitspraak gevallen, die recht geven zou tot de tegenstelling tusschen deze twee, zooals Prof. W. die maakt.

Neen, de kwestie staat niet tusschen de Vereeniging aan den eenen en de Kerken aan den anderen kant, maar het geschil bestaat in den boezem der Kerken zelve. En zoolang deze geen uitspraak hebben gedaan, heeft niemand het recht, zijn persoonlijc gevoelen als dat der Kerken aan te dienen en daarmede hen, die van ander gevoelen zijn, tegenover de Kerken te stellen.

Naar Prof. W. oordeelt, — en dat uit te spreken is zijn recht — mogen de Kerken geen afstand doen van het beslissende zeggenschap over de Theol. Professoren, die met de Opleiding zijn belast.

In dat oordeel staan ongetwijfeld in onze Kerken velen aan zijde zijde. Onder die velen is dan echter het meêst voor dat oordeel weder vrij wat verschillend. Voor den een is het een zaak van beginsel. Voor den ander is het alleen een eisch der omstandigheden, waarin wij voor het tegenwoordige verkeeren.

Maar in diezelfde Kerke zijn ook anderen, die anders oordeelen; die het zeggenschap over de Theol. Professoren niet, of althans niet uitsluitend willen opschrijven voor de Kerken, maar ook aan de Vereeniging of hare vertegenwoordigers een recht van medezeggenschap willen toegekend zien.

En die zoo oordeelen doen dat niet terwille van de Vereeniging, maar naar den eisch der beginselen, zooals zij die verstaan, en mitiden tevens in het belang der Kerken, zooals zij dat begrijpen.

Het geldt hier een verschil van insicht en overtuiging inzake de verhouding van Kerk en School; niet tusschen de Kerken en de Vereeniging voor H. O., maar in den boezem der Kerken tusschen mannen van naam en gezag, tusschen hooggeachte Broeders aan beide zijden, en geen der partijen is tot hiertoe door eenig kerkelijk oordeel gebonden.

Trouwens geen besluit, van wie ook, zou hier iets vermogen. Het geldt hier een geschil, dat alleen door ernstige en aanhoudende gedachtenwisseling in den geest van broederlijke waardeering onder den zegen Gods tot oplossing is te brengen.

Toen onlangs Dr. Kuiper in *De Heraut* tot zulk een vernieuwde bespreking uitlokte, meende Prof.

Inteekenbiljet.

De ondergeteekende, zijnde abonnent op de *Heraut*, verklaart in te teekenen op het werk van Dr. A. KUYPER, *De Gemeene Gratie, geschiedkundig, leerstellig en praktisch toegevoegd*, in drie deelen octavo; voor den prijs van negen gulden.

a. Hij wenscht dit werk te ontvangen zoodra het gereed is, en verbindt zich vooraf den prijs aan het Bureau van *De Heraut* te voldoen.

b. Hij wenscht dit werk te ontvangen in drie afzonderlijke toezendingen, elk van één deel, en verbindt zich daarvoor drie jaren lang, bij elk kwartaal, de abonnementsgelden met f 0.75 te verhoogen.

Hij is als abonnent ingeteekend: a. bij het Bureau van *De Heraut*;

d. bij den Boekverkooper

e. bij den Brievengaarde te

NAAM EN VOORNAAM:

WOONPLAATS:

ADRES:

P. S. Men wordt verzocht van hetgeen achter de a of de b volgt, door te schrappen wat men niet wenscht, en achter de c, d of e aan te geven in welk geval men verkeert.

W. van het opvolgen van dezen raad te moeten afnemen.

Natuurlijk had hij daartoe het recht. Na alle opgedane ervaring te dezer sake is zijn tegenraad, om maar geen verdere pogingen meer te doen, ook wel eenigzins te verklaren. Maar dat neemt niet weg, dat zijn tegenstand velen in onze Kerken heeft bedroefd.

Want hoe men ook oordeelt in de quaestie zelve — in onthouding ligt toch geen baat. Een geschil, als het hier geldt, is eenvoudig niet van het agendum af te voeren, zelfs niet door een besluit van een Generale Synode. Het is en blijft aan de orde in de worsteling der geesten, ondanks alle obstructionisme, totdat het zijne oplossing gevonden heeft, hoe dan ook. Onthouding kan die oplossing slechts vertragen en al moeilijker maken.

Waartoe heeft de weigering van Prof. W. dan ook nu reeds geleid?

De door velen begeerde samenspreking onzer deskundige mannen is besloten kring blijft achterwege. Maar in plaats daarvan hebben we nu een weeklijks terugkeerende publiek geschrift verkregen, dat geen resultaat hebben kan.

En welke zijn de gevolgen in de Gemeente?

Meent men waarlijk op deze wijze bevorderlijk te zijn aan de belangen der Theol. School?

Ik durf gerustelijk te zeggen: er wordt op deze wijze niets gewonnen, slechts veel verloren.

Van harte hopen wij dan ook, dat deze publieke actie aldaar eindigen moge. Zij voert slechts koren naar den molen van deuken, die den vrede van Jerusalem belagen en brengt ons in de kwestie zelve al verder achteruit.

Maar wil men publieke bespreking — men geve dan althans geen onjuiste voorstellingen, als wij meenden nu te moeten weerspreken.

De door Prof. W. gemaakte tegenstelling tusschen de Kerken en de Vereeniging voor H. O. alging het slechts om de keuze tusschen deze twee, mogen wij niet accepteren. Aan Prof. W. het recht om aan te wijzen en te bepleiten, wat hij recht en roeping der Kerken acht. Maar even deugdelijk recht in onze Kerken ook aan hen, die om des beginsels wille het door Prof. W. gewezen spoor meenen niet te moeten volgen en het belang der Kerken op andere wijze en in anderen weg beter te kunnen dienen.

J. D. VAN DER MUNNIK.

Leeuwarden, 18 Februari 1901.

Men zal moeielijk kunnen ontkennen, dat de *causpositie* hier juist geteekend is.

Dr. Honig zond aan de *Basuin* dit ernstig schrijven in:

Den Waterweg, Hoogel. Heer

Prof. D. K. Wielenga.

Hooggeachte Professor.

Toen in den jare 1893 de „Concept-Regeling“ voor opleiding van Dienaren des Woords in de Gereformeerde Kerken“ door de Deputaten der Generale Synode aan de kerken werd toegezonden, rees daartegen bij vele kerken een ernstig bezwaar. Men meende, dat deze Regeling, (welke naar mijn bescheiden inszien noch de Theologische Faculteit noch de Theologische School ophief, maar beide in een gewenscht verband bracht en daardoor eenheid van opleiding verzeekerde) in strijd was met een der bedingen bij het aangaan der Vereeniging gemaakt, en meende spraken uit, dat wanneer deze Concept-Regeling door de Generale Synode aangenomen werd, het hun onmogelijk zou zijn nog langer in het kerkverband te blijven.

Steds heeft 't mij bedroefd, dat deze bezwaren bestonden, en dien ten gevolge de Concept-Regeling ter zijde moest geleid. Ware deze Regeling algemeen met instemming ontvangen, dan was onmiddellijk eenheid van opleiding verkregen en had onder den zegen Gods een in liefde en vrede samenwonende van de Gereformeerde kerken mogen worden verwacht. Toch mag men daarom de broeders, die zich destijds 't meest uitspreken, en de kerken, die hunne bezwaren deelden, niet hard vallen. Zij hadden althans recht hunne bezwaren te uiten.

Maar evenzoo zal niemand onder ons aan vele andere kerken het recht willen betwisten, om zeer ernstige bezwaren in te brengen tegen uw raad, dat de volgende Generale Synode alle verband tusschen de Gereformeerde Kerken en de Theologische Faculteit eenvoudig verbreke. En het aantal der bezwaarde kerken is zeer groot. Zie, rees er in 1893 slechts bij een deel (zij het ook een groot deel) van de voormalige Christel. Geref. kerken bezwaren tegen de Concept-Regeling, tegen uw raad komen (of zullen komen) alle voormalige dolerende kerken met ernst op. Uw raad doet velen vreesen, (al bedoelt u dit natuurlijk geen oogenhik), dat zoo het werk der Vereeniging weggedaan zal worden gemaakt, gelijk dan ook velen uitspreken, dat wanneer uw raad werd opgevolgd, 't hun onmogelijk zou wezen daarin te berusten.

Als ook is gebeld, hoe innig lief duizenden de Vrije Universiteit hebben, dan is het wel in de laatste maanden. Gedurig vormt zij het onderwerp van het gesprek en in de voormalige dolerende kerken is de droefheid algemeen, dat een hoogleeraar onzer Theologische School geoordeeld heeft te moeten aanraden, dat de kerken alle verband met haar Theologische faculteit zouden verbreken. En zoo oordeelen ook vele voormalige Christelijke Gereformeerde.

Innig dankbaar is een groot deel van het Gereformeerde volk voor wat de Heere in de Vrije Universiteit aan kerk en volk heeft geschonken. Daarmede beghoefte volstrekt niet gepaard te gaan geringachting van de Theologische School, en zij gaat daarmede ook bij zeer velen niet gepaard.

Maar wat steeds algemeener gevoeld wordt, is dit, dat voor den waarachtigen bloei van ons volk eene Universiteit onmisbaar is. Waar het ongelooft de Christelijke grondslagen van Staat en Maatschappij, Huishouding en School te ontworpen, daar moet van eene Gereformeerde Hoogeschool in de eerste plaats het verweer daartegen uitgaan.

Hiermede stemt gij immers van harte toe, hooggeachte Professor? Immers wordt ook uwe

ziel verteerd door den dorst, dat de eere Gods in ons land en onze koloniën wonen, op alle levensgebied de Heilige Schriftuur 't richtnoer wesen en de Wetenschap naar eene Gereformeerde Universiteit beoefend worden mocht? Maar is hiermede uw raad nu in overeenstemming? O seker, ik weet wel, dat u een voorstander der Vrije Universiteit zijt en niemand zult ontraden aan deze schoone Stichting zijn gebed, zijne liefde en zijne contributie te geven. Niet te min zou de Vrije Universiteit ernstig worden miskend en duizenden leden der Gereformeerde kerken zouden diep worden gegriefd, wanneer uw raad doorging.

Edoch, U wijst mij op de gronden, waarop uw raad steunt.

Welnu, gaarne schrijf ik daarover ook nog enkele redenen. Maar opdat dit stuk niet te lang worde, stel ik dit uit tot de volgende nummers. Inmiddels heb ik met de meeste hoogachting en met vriendelijke groete de eer te zijn.

Uw di. dr. en br. in Chr.,

A. G. HONIG.

Officieele Berichten

Garnizoen Amersfoort.

De Kerkeraad der Geref. kerk te Amersfoort verzoekt dringend, aan kerkeraden en ouders, zoo spoedig mogelijk opgave te mogen ontvangen der namen en adressen hunner jongelingen, die in het begin van Maart of later alhier in garnizoen komen.

De Kerkeraad voornoemd,

H. THEUNIK, Præses.

G. SCHIMMEL, Scriba.

Classis Brielle.

De Classis Brielle heeft in hare vergadering van 14 Febr. l.l., bijgestaan door Depp. Prov. ad. Ex., peremptoir geëxamineerd den Eerw. heer J. C. Dagevos, beroepen predikant te Zuid-Beierland, en hem met algemeene stemmen tot den dienst des Woords en der Sacramenten toegelaten.

(Besluit).

Nog besloot zij hare instemming uit te spreken met het besluit, den 6den December 1900 door de Classis Zutphen genomen, waarbij aan Curatoren en Professoren van de Theol. School en de V. Universiteit werd in overweging gegeven, het vraagstuk van de overweging kring te bespreken om, bij erkenning van wederzijds beliden beginselen, zoo mogelijk, te komen tot een gemeenschappelijk voorstel; waardoor de gewenschte eenheid in die opleiding tot stand zou kunnen komen; en den uitlag diers bespreking voor zoover dit doel mocht worden bereikt, ter kennis der kerken te willen brengen.

Namens de Classis voornoemd,

A. DELLOS, Act.

Voor Kinderen.

DEZELFDE.

X.

De oude man antwoordde eerst niet. Er scheen in die woorden veel te zijn, dat hem niet beviel. Eindelijk sprak hij:

„Nikolaas, mijn jongen, ik ben blij en dank God, dat ik u weer heb. Zijn naam is geprezen. We hebben veel voor u gebeden, uw moeder en ik. Ik vertrouwde altijd, dat de Heere u wel zou terugbrengen, en we mogen Hem prijzen die 't gedaan heeft.“

De goede vader sprak geen woord van al de zorg, den angst en het verdriet, die de zoon zijn ouders had berokkend. De laatste repte daar evenmin van, maar vroeg haastig:

„Hoe maakt moeder het? Is zij welvarend?“

„Dat mocht wel!“ sprak de vader droevig. „Zij is al twee jaar ziek en ligt te bed. Ge begrijpt, jongen, dat zij veel verdriet gehad heeft door uw afwezen, en dan, dat ge ook nooit eens geschreven hebt. Ze is al heel gauw gaan sukkel en...“

„Ja“, zei Nikolaas, „dat is nu geleden. Gij weet, als de storm over is, denkt een goed zeeman er niet meer aan. Zoo moeten wij nu ook maar doen, vader. Moeder zal, hoop ik, weer beter worden. Kan ik haar niet nu eens opzoeken?“

Weer zag de oude man zijn zoon aan. 't Was duidelijk dat die woorden hem niet bijster bevielen, al sprak hij dat ook niet uit.

Weinige oogenblikken later stond Nikolaas bij moeders ziekbed. Zij zag bleek en was zeer vermagerd en zwak. Vader was bijna bevreesd geweest, om te zeggen wie daar beneden wachtte. Doch zij had het rustig aangehoord en alleen gezegd: Ik wist wel dat hij komen zou; en hij zal nog verder komen!“